

Uzm. Dr. Erdal SAĞ, Prof. Dr. Seza ÖZEN

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çocuk Romatoloji Bilim Dalı, Ankara

Pediatric Vaskülit Aktivite Skoru (Pediatric Vasculitis Activity Score-PVAS) çocukluk çağının primer sistemik vaskülitlerinin hastalık aktivitesini ve tedavi yanıtını değerlendirmek için tasarlanmış bir skorlama aracıdır.¹ Çocukluk çağında primer sistemik vaskülitler, IgA ilişkili vaskülit ve Kawasaki Hastalığı dışında, nadir olarak görülmektedir. Ancak bu yaş grubunda da vaskülitler önemli ölçüde morbidite ve mortaliteye sebep olmaktadır.

Erişkin primer sistemik vaskülit hastalarının değerlendirilmesi için geliştirilen BVAS'ın (Birmingham Vasculitis Activity Score) geniş kapsamlı ve standart bir değerlendirme ölçeği olarak kullanılabilmesi birçok klinik araştırma ile doğrulanmıştır.² Fakat BVAS parametrelerinin bir kısmının pediatrik yaş grubuna uymaması ve ölçekte pediatrik yaş grubu için önemli olabilecek parametrelerin eksik olması, pediatrik yaş grubu için yeni bir skorlama aracı geliştirilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu amaçla Dolezalova ve ark. tarafından 56 parametrelilik BVASv.3'ün 22 parametresi çocukluk çağına uygun şekilde değiştirilmiş, 8 yeni parametre eklenerek (4 cilt bulgusu, 3 kardiyovasküler sistem bulgusu ve 1 abdominal parametre) 64 parametrelilik PVAS geliştirilmiştir (Tablo 15, Tablo 16).¹ Bu skorlama aracında BVAS gibi 9 ana başlık yer almaktadır.

Yeni başlangıçlı veya son 4 haftada kötüleşen bulgular 'aktif' olarak değerlendirilirken 4 haftadan uzun fakat 3 aydan daha kısa süredir var olan bulgular 'persistan' olarak değerlendirilmektedir. Bulguların ciddiyetine, aktif veya persistan olmasına göre ağırlığının değiştiği bu skorlama aracında aktif hastalık için maksimum skor 63, persistan hastalık için maksimum skor 33'tür.

PVAS validasyonu 63 pediatrik primer sistemik vaskülit hastasını içeren bir çalışmayla yapılmıştır. Bu çalışmada PVAS'ın hekimin global değerlendirme skoru, tedavi kararı ve eritrosit sedimentasyon hızı ile korele olduğu görülmüştür. Tedavi sonrası 19 hastanın 15 tanesinde PVAS skorunda anlamlı düşme olduğu gözlenmiş, bu da skorlama aracının tedavi yanıtını değerlendirmede de kullanılabilmesini göstermiştir.^[1] Daha sonra Takayasu arteriti, Poliarteritis Nodosa ve ANCA-asosiyasyonlu vaskülit hastalarıyla yapılan çalışmalarda da PVAS'ın hastalık aktivitesi ve tedavi yanıtını değerlendirmede kullanılabilmesi güvenilir bir skorlama aracı olduğu gösterilmiştir.³⁻⁵

Kaynaklar

1. Dolezalova, P., et al., Disease activity assessment in childhood vasculitis: development and preliminary validation of the Paediatric Vasculitis Activity Score (PVAS). *Ann Rheum Dis*, 2013. 72(10): p. 1628-33.
1. Mukhtyar, C., et al., Modification and validation of the Birmingham Vasculitis Activity Score (version 3). *Ann Rheum Dis*, 2009. 68(12): p. 1827-32.
1. Morishita, K.A., et al., Early Outcomes in Children With Antineutrophil Cytoplasmic Antibody-Associated Vasculitis. *Arthritis Rheumatol*, 2017. 69(7): p. 1470-1479.
1. Eleftheriou, D., et al., Systemic polyarteritis nodosa in the young: a single-center experience over thirty-two years. *Arthritis Rheum*, 2013. 65(9): p. 2476-85.
1. Eleftheriou, D., et al., Takayasu arteritis in childhood: retrospective experience from a tertiary referral centre in the United Kingdom. *Arthritis Res Ther*, 2015. 17: p. 36.

Tablo 15. PVAS geliştirilirken BVASv.3'te yapılan değişiklikler [1]

BÖLÜM	DEęİŐIKLİK	PVAS KRİTERİ
Genel durum	Revizyon	Vücut ağırlığının \geq 5 kilo kaybı
Cilt	Yeni madde	- Polimorf döküntü - Livedo - Pannikülit - Cilt nodülleri
Kardiyovasküler	Yeni madde	- Ulaşılabilen arterlerde üfürüm - Kan basıncı farklılığı - Ekstremitelerde klaudikasyo
Abdominal	Revizyon Yeni madde	- Gaytada kan veya kanlı ishal - Karın ağrısı - Barsak iskemisi
Renal	Revizyon	- Hipertansiyon >95 persentil (boya göre) - Proteinüri >0.3 g/24 saat, >20 mmol/mg kreatinin - Hematüri \geq 2+ veya 5 eritrosit/hpf veya eritrosit silendirleri - GFR 50-80 ml/min/1.73 m ² - GFR 15-49 ml/min/1.73 m ² - GFR<15 ml/min/1.73 m ² - Kreatininde > %10 artış veya kreatinin klerensinde (GFR) >%25 düşme

BVAS: Birmingham Vasculitis Activity Score; **GFR:** Glomerüler filtrasyon hızı; **PVAS:** Pediatric Vasculitis Activity Score; **hpf:** high power field

Tablo 16. PVAS: Pediatrik Vaskülit Aktivite Skoru

Hastane/Doktor		
Hasta		
<p>Son 4 haftalık değerlendirilmede yeni ortaya çıkan / kötüleşen ya da 3 aydan daha az süredir devam eden aktif vaskülitte atfedilebilecek patoloji varsa, 'AKTİF' kutucuğunu işaretleyiniz. Eğer tüm seçenekler persistan ya da düşük dereceli hastalığı temsil ediyorsa yeni ortaya çıkan ya da kötüleşen bir durum yoksa sağ alt köşedeki kutucuğu işaretleyiniz. İlk değerlendirmede, tüm aktif maddeler yeni/daha kötü olarak kabul edilir. Bir sistemde anormallik yoksa, lütfen "YOK" kutusunu işaretleyin. 3 aydan daha uzun süren anormallikler için, Pediatrik Vaskülit Hasar İndeksi (PVDI) ile hasar skorunu hesaplayın.</p>		
	Yok	Aktif
1. Genel durum	☐	☐
Miyalji	☐	☐
Artralji veya Artrit	☐	☐
Ateş ≥ 38.0 °C	☐	☐
Kilo kaybı (Vücut ağırlığının $\geq 5\%$ 'i)	☐	☐
2. Kutanöz	☐	☐
Polimorf döküntü	☐	☐
Livedo	☐	☐
Pannikülit	☐	☐
Purpura	☐	☐
Cilt nodülü	☐	☐
Enfarkt (tırnak kenar lezyonları, splinter kanama)	☐	☐
Ülser (tam kat nekroz)	☐	☐
Gangren (yaygın nekroz)	☐	☐
Diğer cilt vaskülit (aşağıya açıklayınız)	☐	☐
3. Muköz membranlar ve göz	☐	☐
Oral ülser/granülom	☐	☐
Genital ülser	☐	☐
Adneksiyal inflamasyon	☐	☐
Önemli derecede propitozis	☐	☐
Kırmızı göz (Epi)sklerit	☐	☐
Kırmızı göz konjunktivit/ blefarit/keratit	☐	☐
Üveit	☐	☐
Görme bulanıklığı	☐	☐
Ani görme kaybı	☐	☐
Retinal vaskülit/retinal eksüda/kanama /retinal damar trombozu	☐	☐
4. KBB	☐	☐
Nasal akıntı/ülser/granülom	☐	☐
Paranasal sinus tutulumu	☐	☐
Subglottik stenoz/stridor/ses kısıklığı	☐	☐
İleti tipi işitme kaybı	☐	☐
Sensorinöral işitme kaybı	☐	☐
5. Göğüs	☐	☐
Hışıltı veya ekspiratuvar dispne	☐	☐
Endobronşiyal/ endotrakeal tutulum	☐	☐
Nodül/kavite	☐	☐
Plevral efüzyon/plörezi	☐	☐
İnfiltrasyon	☐	☐
Masif hemoptizi alveolar kanama	☐	☐
Solunum yetmezliği	☐	☐
6. KVS	☐	☐
Nabızlarda kayıp	☐	☐
Ulaşılabilen arterlerde üfürüm	☐	☐
Kan basıncı farklılığı	☐	☐
Ekstremitelerde klaudikasyo	☐	☐
İskemik kalp ağrısı	☐	☐
Kardiyomiyopati	☐	☐
Konjestif kalp yetmezliği	☐	☐
Kalp kapak hastalığı	☐	☐
Perikardit	☐	☐
7. GIS	☐	☐
Karın ağrısı	☐	☐
Peritonit	☐	☐
Dışkıda kan veya kanlı ishal	☐	☐
Barsak iskemisi	☐	☐
8. Renal	☐	☐
Hipertansiyon (Boya göre ≥ 95 persentil)	☐	☐
Proteinüri (>0.3 g/24sa, >20 mg/mmol kreatinin)	☐	☐
Hematüri ($\geq 2+$ veya 5 eritrosit/hpf veya eritrosit silendirleri)	☐	☐
GFR 50-80 ml/dk/1.73m ²	☐	☐
GFR 15-49 ml/dk/1.73m ²	☐	☐
GFR <15 ml/dk/1.73m ²	☐	☐
Kreatininde $> 10\%$ artış veya	☐	☐
Kreatinin klerensinde (GFR) $>25\%$ düşme	☐	☐
9. Nörolojik	☐	☐
Baş ağrısı	☐	☐
Menejit/ensefalit	☐	☐
Organik konfüzyon/kognitif disfonksiyon	☐	☐
Nöbet (Hipertansif olmayan)	☐	☐
İnme	☐	☐
Kord lezyonu	☐	☐
Kraniyal sinir felci	☐	☐
Periferik sensoriyal nöropati	☐	☐
Motor mononörit multiplaks	☐	☐
10. Diğer	☐	☐
	☐	☐
	☐	☐
PERSİSTAN HASTALIK		
Yukarıdaki sistemlerin HERHANGİ BİRİNDE yeni / daha kötü bir anormallik yoksa ve aktif maddeler persistan aktif hastalığı temsil ediyorsa burayı işaretleyin		☐